

BOPLATSLÄMNINGAR FRÅN ÄLDRE JÄRNÅLDER OCH FOLKVANDRINGSTID I BÖNSTA

Rapporter från Arkeologikonsult 2025:3755

Arkeologisk förundersökning
Lämning L2020:6636, L2021:237 och L2021:238
Fastighet Bönsta 6:1
Helgona socken
Nyköping kommun
Södermanlands län

Författare Niklas Jägstrand

Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Södermanlands län
Länsstyrelsens diarienummer:	431-5904-2023
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2024-06-10
Uppdragsnr i KMR:	202400813
Företagare:	Trafikverket
Fastighet:	Bönsta 6:1
Berörda lämningar, KMR:	L2020:6636, L2021:237 och L2021:238
Typ av undersökning:	Arkeologisk förundersökning
Utförandetid, fältarbete:	2024-10-14 till 2024-11-01
Inmätningssystem:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdssystem:	RH 2000
Projektledare:	Niklas Jägstrand
Rapportansvarig:	Niklas Jägstrand
Fältpersonal:	Niklas Jägstrand, Malin Karlén
Planer och layout:	Sverker Holmqvist
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs

ARKEOLOGIKONSULT

Karins väg 5, 194 61 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41
www.arkeologikonsult.se

Fastighetskartan (Topografi 10 och Fastighetsindelning): ©Lantmäteriet
Drönarbild: Spridningstillstånd Lantmäteriet, ärendenummer LM2024/065437.
Omslagsbild: Förundersökningsområdet med Nyköpingsån i bakgrunden. Foto taget med drönare från nordöst.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

BOPLATSLÄMNINGAR FRÅN ÄLDRE JÄRNÅLDER OCH FOLKVANDRINGSTID I BÖNSTA

Rapporter från Arkeologikonsult 2025:3755

Arkeologisk förundersökning

Lämning L2020:6636, L2021:237 och L2021:238

Fastighet Bönsta 6:1

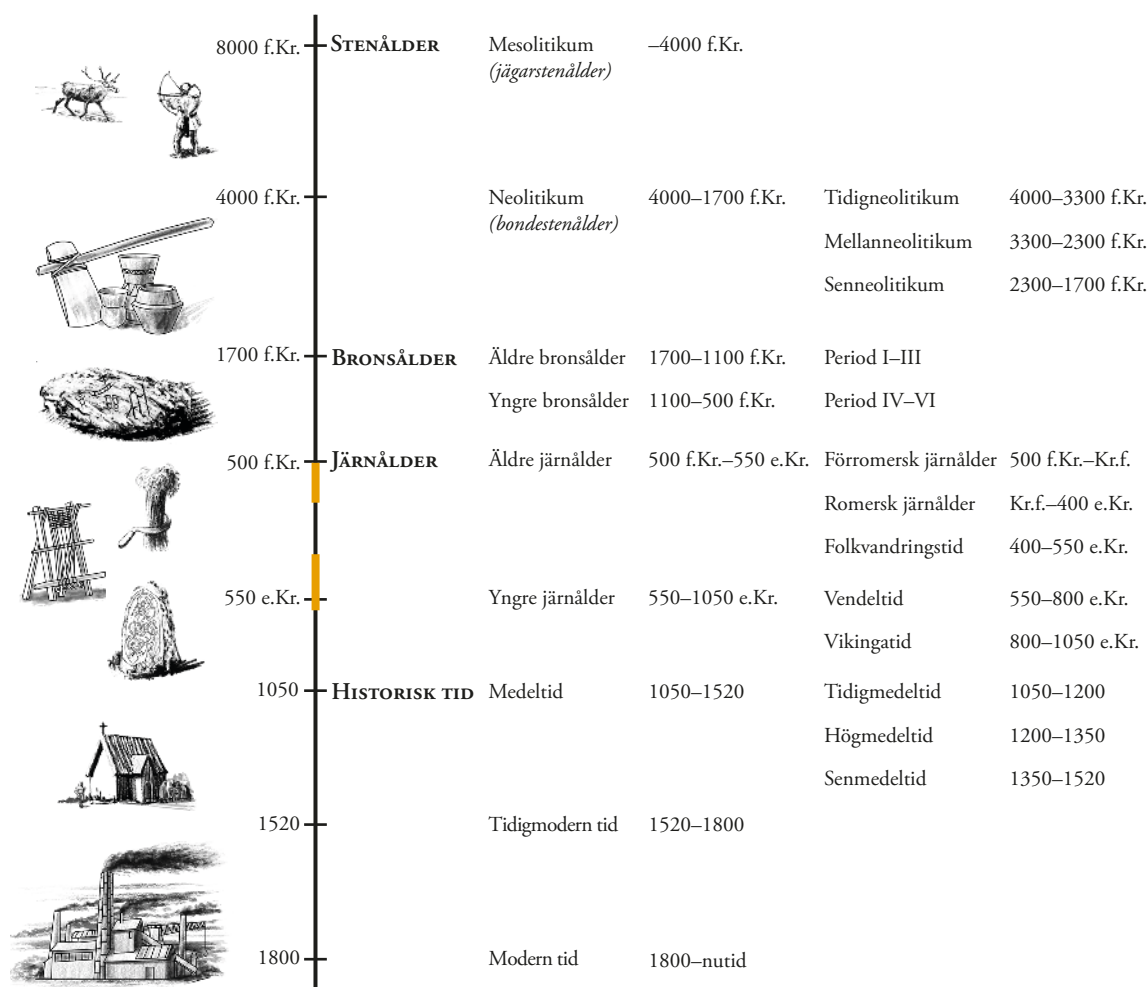
Helgona socken

Nyköping kommun

Södermanlands län

Författare Niklas Jägstrand

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	8
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	9
Tidigare arkeologiska insatser	13
GENOMFÖRANDE	14
RESULTAT	15
Delområde 1 (L2021:238)	15
Delområde 2 (L2021:237)	16
Delområde 3 (L2020:6636)	18
SLUTSATS	24
Kunskapsläge och kunskapspotential.....	26
REFERENSER	27
Litteratur	27
Digitala källor	27
BILAGOR.....	28
Bilaga 1. Schakt	28
Bilaga 2. Kontexter	31
Bilaga 3. Arkeobotanisk analys.....	33
Bilaga 4. ¹⁴ C-analys	34

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har under hösten 2024 utfört en arkeologisk förundersökning av tre boplatssområden i Bönsta strax nordväst om Nyköping. Vid L2020:6636 påträffades delar av ett treskeppigt hus, alternativt ett hörnstolpshus, samt spridda boplatslämningar i form av stolphål, härdar, kokgropar, gropar och en nedgrävning. Anläggningstätheten var högst intill Eskilstunavägen, och delar av boplatssområdet har troligtvis ursprungligen legat under denna. Lämningarna tolkas som en del av en gård där åkerbruk bedrivits och ¹⁴C-dateringar indikerar två brukningsperioder; sen förromersk järnålder-tidig romersk järnålder samt folkvandringstid. Vid

L2020:237 påträffades ett stolphål och en möjlig kulturlagerrest. En ¹⁴C-datering till sen förromersk järnålder indikerar att lämningen kan vara samtida med L2020:6636. Fornlämningarna har fått ändrade beskrivningar och geometrier i Kulturmiljöregistret (KMR). Inom fornlämningsområdet till L2020:238 påträffades inget av antikvariskt intresse.

Inga fynd påträffades förutom fragment av hårt bränd lera inom L2020:6636. Endast moderna metallföremål framkom vid metalledekteringen. Inga fynd tillvaratogs.

INLEDNING

Arkeologikonsult har efter beslut av Länsstyrelsen i Södermanlands län (dnr 431-5904-2023) genomfört en arkeologisk förundersökning av tre boplatsområden (L2020:6636, L2021:237 och L2021:238) inom fastigheten Bönsta 6:1, Nyköpings kommun (figur 2). Beställare av den arkeologiska förundersökningen var Trafikverket som planerar att anlägga ny järnväg (Ostlänken) från Järna i Stockholms län till Linköping i Östergötlands län. Syftet med för-

undersökningen var att ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämning och ett underlag för att bedöma behovet och omfattningen av en eventuell arkeologisk undersökning. Förundersökningen skulle fastställa och dokumentera fornlämningarnas utbredning inom markanspråk, karaktär, datering och komplexitet samt ta tillvara fornfynd.

Figur 2. Förundersökningsområdet mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:10 000.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Figur 3. Översikt över förundersökningsområdet med Nyköpingsån till vänster i bild och höjdryggarna med gravfält till höger om Eskilstunavägen. Foto taget med drönare från sydöst.

Förundersökningsområdet var cirka 1 hektar stort och beläget intill Nyköpingsån strax nordväst om Nyköping (figur 3). Terrängen utgjordes av svagt sydvästsluttande åkermark och höjden över havet varierade mellan 20 och 25 meter. Området utgörs av ett sprickdalslandskap där långsträckta vikar från kusten övergår i uppodlade dalgångar in mot land. Den aktuella sprickdalen, Nyköpingsåns dalgång, binder samman det inre sjölandskapet i norr med Östersjön i söder genom Nyköpingsån, och har genom historien utgjort en viktig kommunikationsled. Dalgången är klassad som ett riksintresse för kulturmiljövården (D 52) och är rik på fornlämningar

(figur 4). Lösfynd av stenyxor vittnar om bosättningar i området redan under stenåldern när såväl vattenfarleden som åsen i öster utgjorde viktiga kommunikationsstråk (KMR).

Under bronsåldern utgjorde dalgången en av de mest betydande centralbygderna i Sörmland med en rik bronsåldersmiljö från Släbro i söder till Täckhammar i norr. Nyköpingsån grundades upp redan för cirka 3 000 år sedan men marken närmast åfåran var troligtvis likt idag sank och periodvis översvämmad (Svensson & Svensson-Hennius 2015, s. 40). På de högsta bergskrönen utmed dalgången ligger

Figur 4. Förundersökningsområdet med närliggande lämningar registrerade i Kulturmiljöregistret (KMR). Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:15 000.

rösen som visar att området var fullt koloniserat med flera bosättningar under denna tid (Länsstyrelsen Södermanlands län). I närområdet finns även ett flertal hållristningar av vilka de i Släbro utgör en av de märkligaste hållristningsmiljöerna i landet (L1984:7042). Ristningarna består till stor del av ramfigurer vars formvärld saknar paralleller (figur 5; Eriksson 2023, s. 65).

Under järnåldern ökade antalet gravfält och boplatserna blev mer platsbundna. Ortnamn med ändelserna -sta och -by speglar bygdens etablering under

denna tid (Vikstrand 2013, s. 32ff, 58ff). Närliggande exempel är Broby, Ålsta, Brunnsta och Bönsta. Även ortnamnet Berga kan härledas till järnåldern (Vikstrand 2013, s. 78). Gårdarna ligger/har legat på avsatser i sluttningarna som kantar den breda dalgången, eller som Ålsta och Brunnsta på höjder ute i dalgången. Mellan vissa gårdar kan vikingatida vägnät kantat av resta stenar och runstenar följas, och vid Släbro i söder finns rester av en brobank över Nyköpingsån kvar (L1984:3278; Länsstyrelsen Södermanlands län).

Figur 5. De flesta ristningarna i Släbro är så kallade ramfigurer. Foto från sydväst.

Vid flera av byarna, på höjderna vända ut mot ån, ligger järnåldersgravfält varav flera utgörs av vikingatida högggravfält. Det närmast belägna gravfältet L1984:848 ligger endast 30 meter öster om förundersökningsområdet och består av 44 högar och 26

runda stensättningar (KMR). Strax sydöst om gravfältet ligger ett gravfält med drag från äldre järnålder (L1984:844) där stensättningar, domarringar och resta stenar finns (figur 6).

Figur 6. En av de resta stenarna på det närliggande gravfältet L1984:844. Förundersökningsområdet kan skimras till höger i bakgrunden på andra sidan Eskilstunavägen. Foto taget från öst.

Tidigare arkeologiska insatser

Det aktuella området pekades ut som ett möjligt boplatsläge vid en arkeologisk utredning etapp 1 som genomfördes 2014 (Svensson & Svensson-Hennius 2015). Utredningen berörde sträckan Stigtomtavägen (väg 608) - Sjösa och totalt konstaterades 99 möjliga fornlämningar varav huvudparten utgjordes av boplatslägen.

En efterföljande utredning etapp 2 genomfördes 2018–2019 inom sträckan Uttersjön-Skavsta (Bondesson 2021). Inom det aktuella området påträffades stolphål, härdar, kulturlager, gropar samt enstaka stenpackningar, störhål och kolfläckar. Ytterligare tre boplatksområden påträffades i åkermarken på andra sidan Nyköpingsån (L2020:6624, L2020:6631 och L2020:6635). Cirka 150 meter österut, på östra sidan om åsen, konstaterades även två stensättningar (L2020:6712 och L2020:6714) samt flera intilliggande möjliga gravar.

2021–2022 utfördes en schaktningsövervakning vid kabelinstallationer som bland annat berörde L2020:6636 (Ekman 2023). Arbetet utfördes genom att gräva två ansatsgropar norr och söder om fornlämningen. Inget av antikvariskt intresse framkom.

Till de senast utförda insatserna i närområdet hör en förundersökning av gravfält L1984:848 direkt öster om Eskilstunavägen som utfördes 2024 (Sarén Einarsson 2025). Vid förundersökningen konstaterades att vikingatida gravhögar överlagrade stensättningar från vendeltid. Under gravfältet påträffades även boplatslämningar, bland annat en härd som daterats till folkvandringstid och en ränna som daterats till romersk järnålder.

2017 utfördes även en arkeologisk utredning inom ett 200 x 40 meter stort område av Nyköpingsån strax väster om förundersökningsområdet (Altrock 2017). Vid utredningen påträffades en mindre hamnanläggning, en roddbåt samt pålar från en fiskeanläggning. Två av pålarna har daterats till medeltid medan övriga lämningar troligtvis härrör från tidigare/modern/modern tid.

GENOMFÖRANDE

Förundersökningen genomfördes genom sökschaktning med grävmaskin. Schakten grävdes skiktvis ned till anläggnings- eller kulturlagerförande nivå, alternativt ned till orörd mark. Vid påträffande av lämningar utvidgades och/eller förtätades schakten.

Samtliga lämningar och schakt mättes in med RTK-GPS och dokumenterades i digitalt formulär. Lämningar fotograferades med handhållen kamera och/eller drönare. I samband med schaktningen metall-detekterades matjordslagret och de anläggningar som påträffades.

Totalt togs 63 schakt upp om sammanlagt 1570 m², vilket motsvarar cirka 15 % av förundersökningsområdets yta. Större ytor togs upp inom L2021:237 i syfte att undersöka klart denna del inom ramen för förundersökningen. Efter samråd med länsstyrelsen utökades förundersökningssytan vid L2020:6636 söderut inom markanspråk, där fem schakt placerades i avgränsande syfte.

I enlighet med undersökningsplanen så undersöktes ett urval av påträffade anläggningar inom L2020:6636 (cirka 38 %) och samtliga inom L2021:237. Dessa grävdes till hälften för att dokumentera form och djup samt förenkla provtagning inför makrofossil- och eventuell ¹⁴C-analys. För att förhindra att ej undersökta anläggningar skadades inför en eventuell slutundersökning täcktes de med markduk innan schakten lades igen.

Ett säkerhetsavstånd på tio meter hölls till Eskilstunavägen direkt öster om förundersökningsområdet. Vissa delar av ytorna var även otillgängliga på grund av moderna markingrepp och undantogs från schaktning. Schakt placerades ej heller i den befintliga körväg som löpte längs med Nyköpingsån. Schaktning under och i direkt anslutning till luftledning skedde under bevakning av utbildad personal.

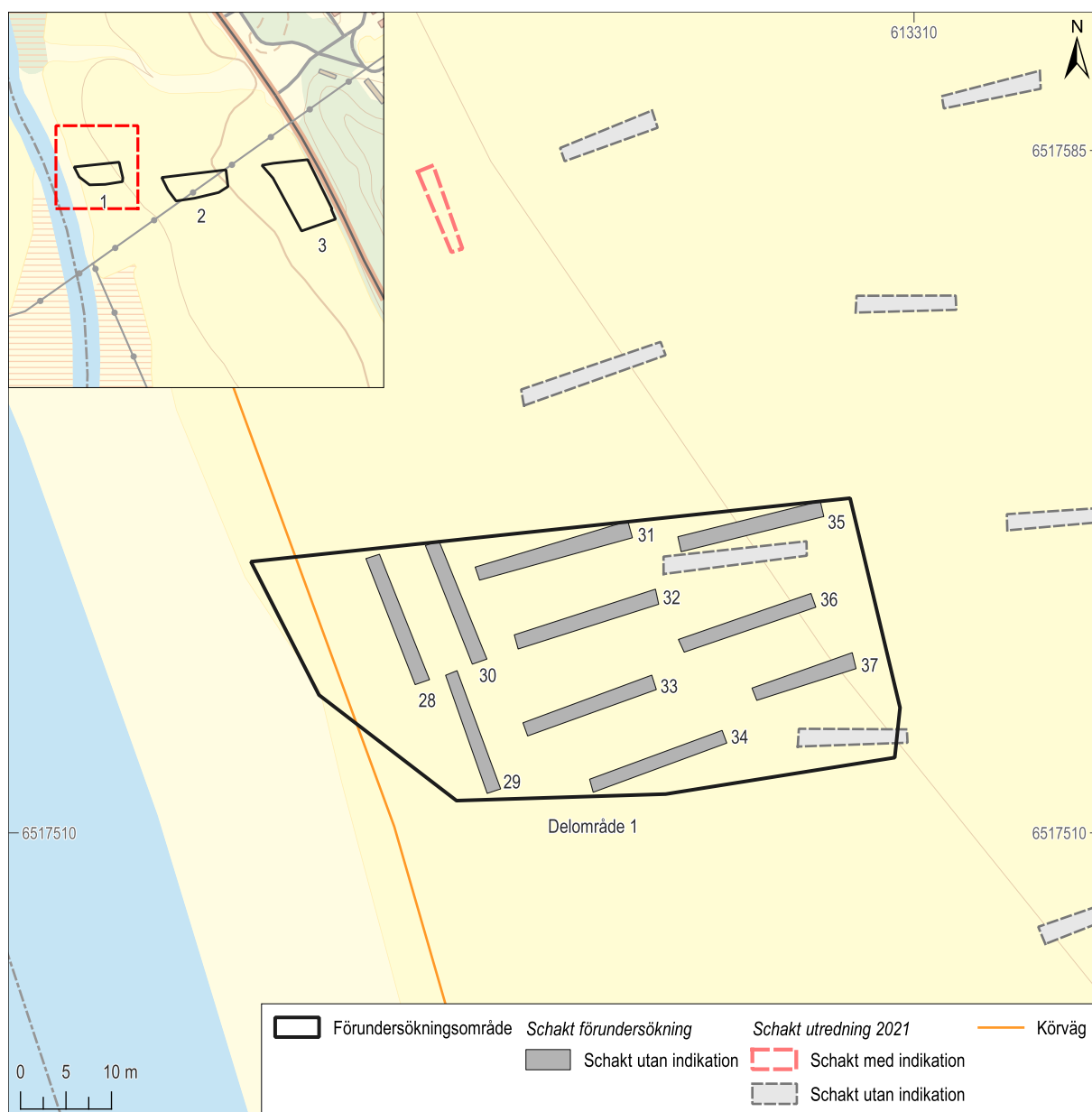
Figur 7. Pågående schaktning inom L2020:6636. Foto från sydöst.

RESULTAT

Totalt påträffades 28 lämningar fördelade på 13 schakt inom delområde 2 och 3. Resultaten presenteras efter områden nedan. Endast spikar och/eller hästkosömmar samt oidentifierbara metallfragment framkom i matjorden vid metalldetekteringen.

Delområde 1 (L2021:238)

Delområde 1 utgjordes av fornlämningsområdet till boplatsoområde L2021:238 och var beläget ett tjugotal meter öster om Nyköpingsån. I den västra delen, längs med Nyköpingsån, löpte en körväg som var i bruk vid förundersökningstillfället och undantogs från sökschaktning. Inget av antikvariskt intresse påträffades inom området (figur 8).

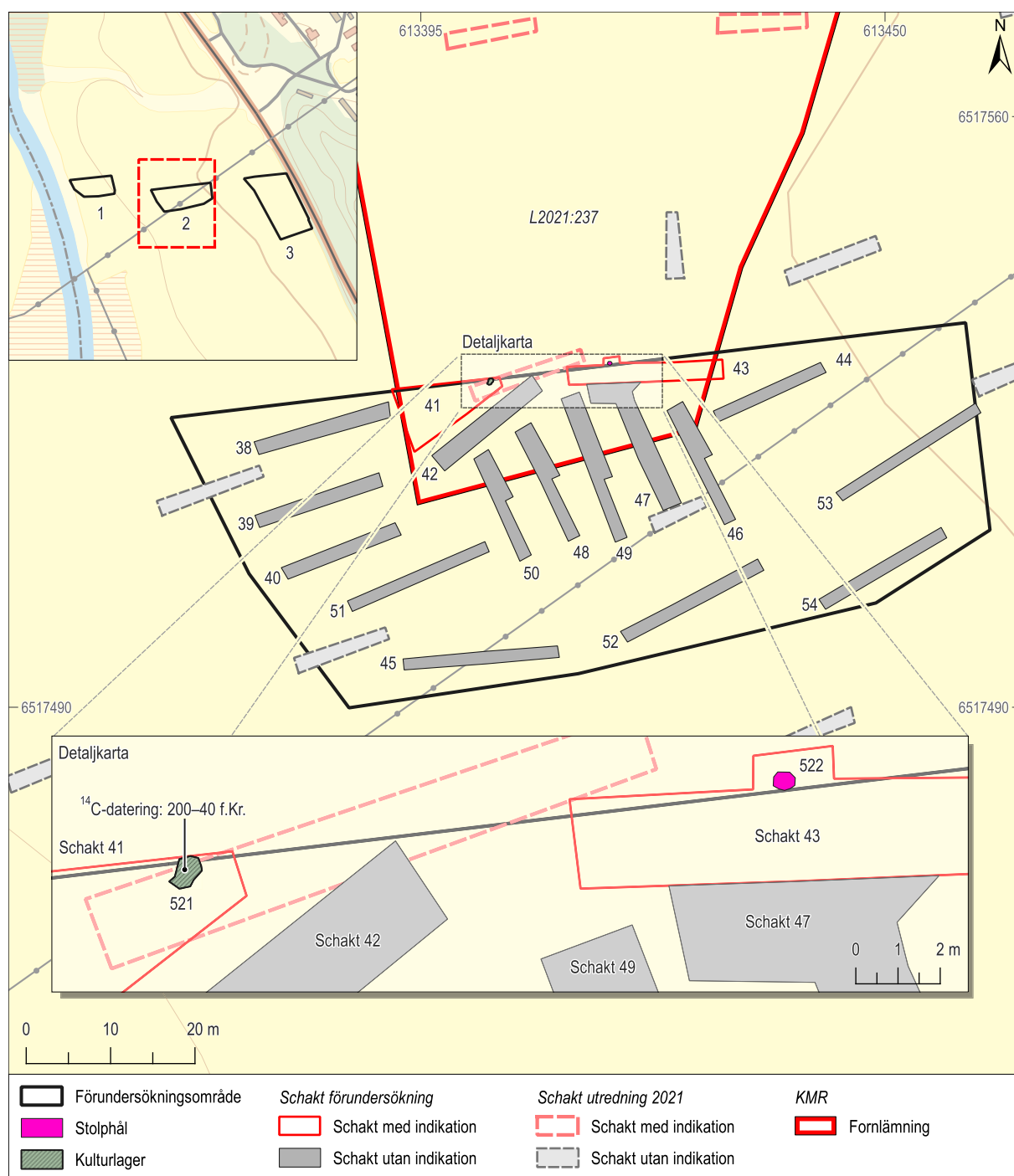
Figur 8. Resultat inom delområde 1. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:750. Översikt skala 1:10 000.

Delområde 2 (L2021:237)

Delområde 2 utgjordes av fornlämningsområdet till, samt de södra delarna av, boplatssområde L2021:237. Området korsades av en luftledning.

I den norra utkanten av området påträffades ett stolphål och en möjlig kulturlagerrest (figur 9, figur 10,

figur 11). Kulturlagerresten (521) var cirka 0,6 meter stor och 0,05 meter tjock med en oregelbunden form i plan och profil (figur 11). Båda lämningarna undersöktes och endast kulturlagerresten innehöll daterbart material (bilaga 3). Träkol från tall har ^{14}C -daterats till 200–40 f.Kr med 92,7 % sannolikhet (bilaga 4).

Figur 9. Resultat inom delområde 2. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:750, översikt i 1:10 000, detalj i 1:150.

Figur 10. Stolphål 522 i profil. Foto från söder.

Figur 11. Kulturlagerresten 521 i plan. Foto från sydväst.

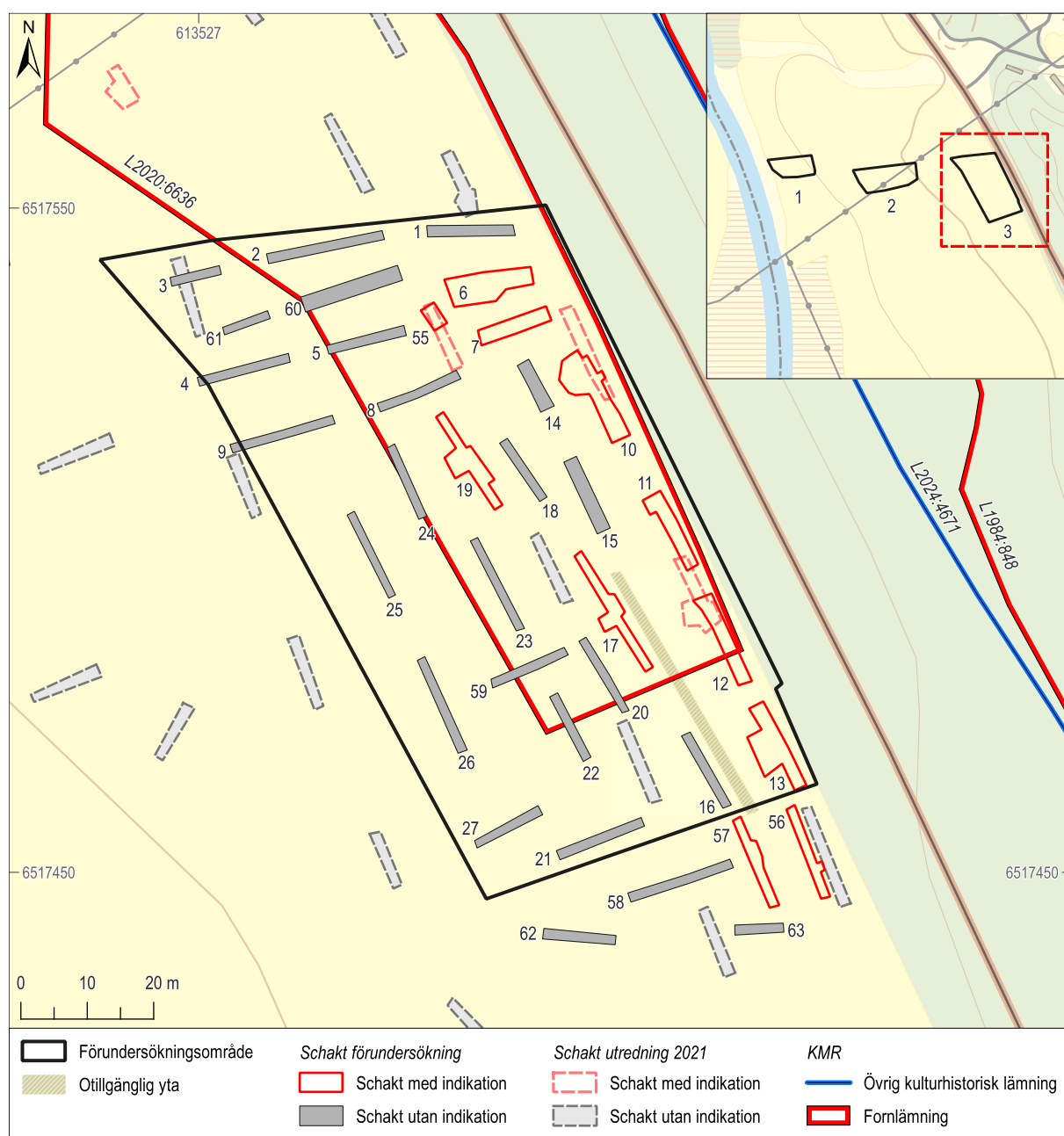
Delområde 3 (L2020:6636)

Delområde 3 utgjordes av fornlämningsområdet till, samt de södra delarna av, boplatsoområde L2020:6636. I öster gränsade området till Eskilstunavägen och på andra sidan vägen låg gravfält L1984:848. Vissa delar av ytan var otillgängliga på grund av markgrepp.

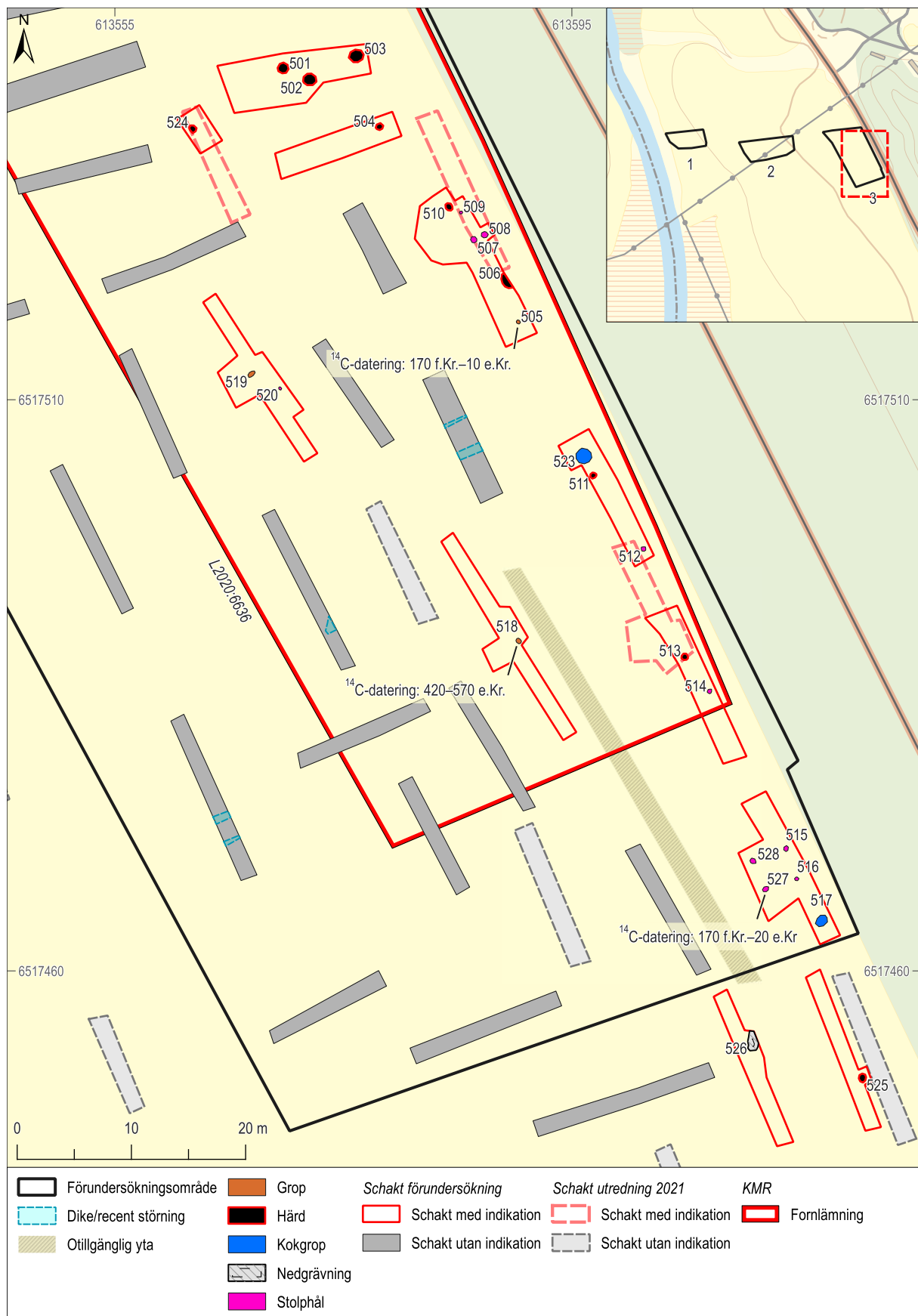
Inom området påträffades 26 lämningar varav 10 undersöktes (figur 12). Lämningarna bestod av tio

stolphål, tio härdar, tre gropar, två kokgropar och en odefinierad nedgrävning (figur 13). Anläggningstäteten var högst i de östra delarna av området, intill Eskilstunavägen. I övriga delar var anläggningarna mera utspridda.

Bland anläggningarna kunde rester efter ett stolpburet hus urskiljas i områdets sydöstra del. Övriga lämningar låg mer spritt över ytan. Bland härdarna kunde dock en högre koncentration till de nordöstliga delarna anas.

Figur 12. Översikt över schakt med och utan indikation inom delområde 3. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:10 000. Översikt skala 1:10 000.

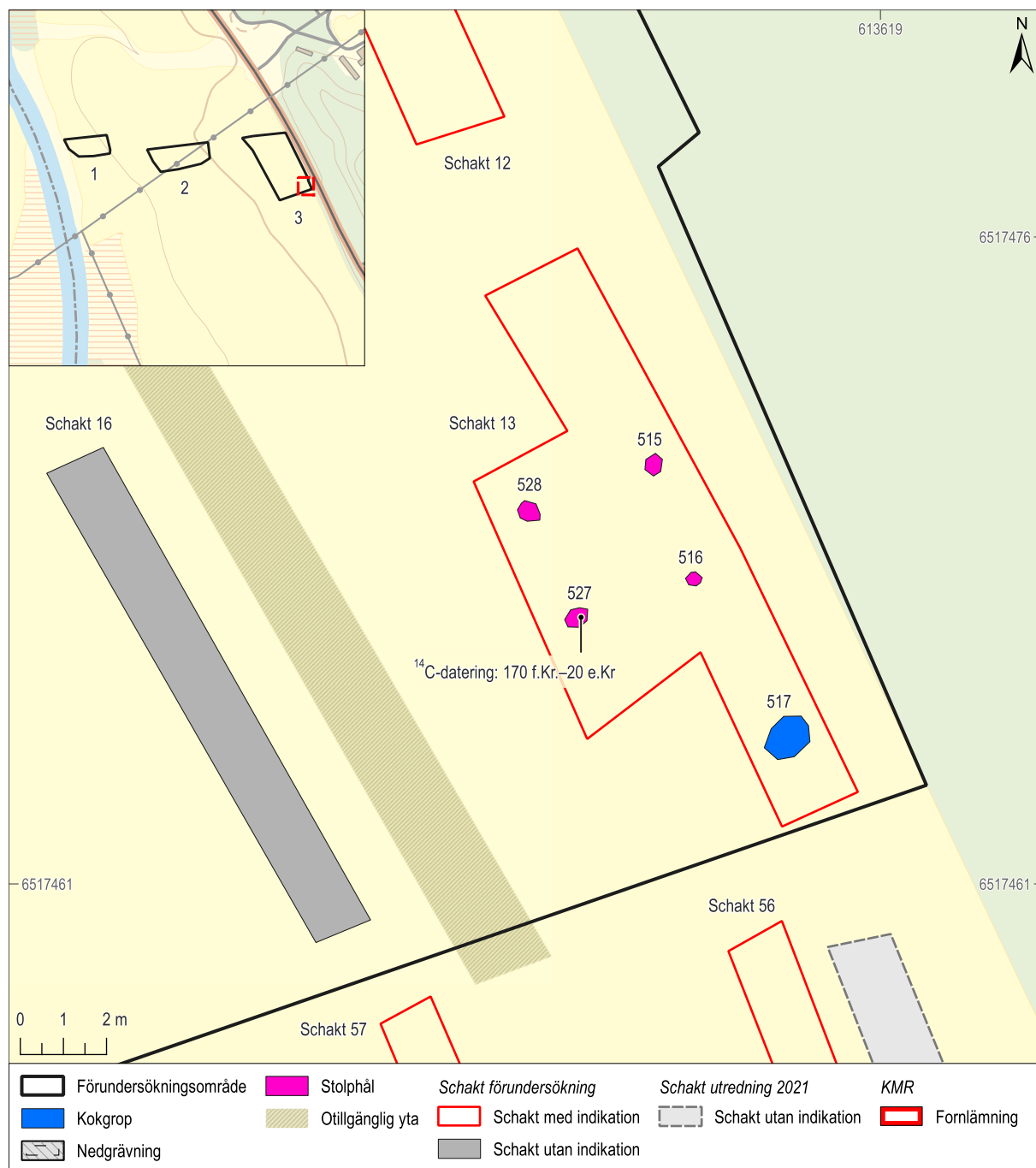
Figur 13. Översikt över samtliga påträffade lämningar inom delområde 3. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:500. Översikt skala 1:10 000.

Hus och stolphål

Huskonstruktionen bestod av fyra stenskodda och 0,45–0,6 meter stora stolphål som bildade en kvadratisk form (figur 14, figur 15). Avstånden mellan stolphålens centrum var mellan 2,8 och 3,1 meter. Ett av stolphålen undersöktes och träkol från tall i fyllningen har ¹⁴C-daterats till 170 f.Kr.–20 e.Kr. (bilaga 4). Troligtvis utgör stolphålen rester efter takbärande stolpar i ett treskeppigt hus, alternativt

ett hörnstolpshus (även kallat fyrstolpshus). Närheten till Eskilstunavägen försvårade ytterligare förtätning eller vidgning av schakten.

Resterande stolphål låg ställvis koncentrerat, exempelvis tre stenskodda stolphål i östra delen av schakt 10 (507–509, se figur 13). Större ytor, framför allt intill Eskilstunavägen, behöver dock banas av för att kunna urskilja eventuella konstruktioner.

Figur 14. Detaljkarta över stolphålen i huset. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:200. Översikt skala 1:2 500.

Figur 15. Ett av stolphålen (527) i huset i profil. Stolphålet var 0,25 meter djupt med tydlig stenskoning. Foto från söder.

Härdar

Härdarna hade en rund till oval form och var 0,45–1,3 meter stora. En högre koncentration till de nordöstliga delarna av området kunde anas, där sju av tio härdar framkom (se figur 13). Det var även

här de största och tydligaste härdarna påträffades (figur 16). Resterande härdar inom området bestod huvudsakligen av härdbottnar eller var mer osäkra. Den arkeobotaniska analysen visar att både ek (503) och ask (525) använts som bränsle (bilaga 3).

Figur 16. En av de större härdarna i områdets nordöstra del (503) undersöktes. Härden var 1,3 x 1,1 m stor och 0,15 m djup. Foto från söder.

Övriga anläggningar

Övriga anläggningar utgjordes av tre gropar, två kokgropar och en odefinierad nedgrävning. Nedgrävningen (526) kunde inte avgränsas åt öster på grund av moderna markingrepp (figur 17).

Groparna var relativt små och grunda, 0,35–0,6 meter stora och 0,05–0,18 meter djupa (figur 18). I samtliga påträffades skalkorn i fyllningarna vid den arkeobotaniska analysen (bilaga 3). Framför allt den

minsta gropen (505) innehöll rikligt med skalkorn och fragmenterad säd, men även dådra, svinmålla och måra. Det förkolnade växtmaterialet tolkas som hushållsavfall och den relativt stora mängden förkolnade sädeskorn kan ses som någon form av misslyckande vid torkning eller rostning. Skalkorn från grop 505 och 518 har ¹⁴C-analyserats och gav datering-
ar till 170 f.Kr.–10 e.Kr. respektive 420–570 e.Kr. (bilaga 4).

Figur 17. Den odefinierade nedgrävningen (526) fortsatte in i schaktkanten i öster. Foto från väster.

Figur 18. Grop 519 i profil. I fyllningen påträffades skalkorn samt enstaka fragment av obränt ben. Foto från sydöst.

SLUTSATS

Boplatssområde L2020:6636 har troligtvis ursprungligen sträckt sig längre åt öster och delvis legat där Eskilstunavägen nu löper. Ytterligare lämningar kan även finnas/ha funnits i anslutning till de otillgängliga ytorna i boplatssområdets mitt. Fornlämningen är avgränsad inom den yta som ingår i Trafikverkets markanspråk men kan eventuellt fortsätta något längre åt sydöst parallellt med Eskilstunavägen. Lämningen har efter förundersökningen fått ändrad geometri och beskrivning i Kulturmiljöregistret (figur 19, figur 20).

Boplatssområdet kan utifrån resultaten tolkas som en del av en gård där åkerbruk sannolikt utgjort den huvudsakliga näringen. Åkerbruket bestod av skalkorn i ensäde på väl gödslad och bearbetad åker vilket var den vanligaste brukningsformen under äldre järnålder. Även dådra, eller oljedådra som den också kallas, odlades. Dådra har odlats som oljeväxt från yngre bronsålder och framåt (Welinder, Pedersen & Widegren 1998). Hur den odlades är dock inte säkert. Den kan ha växt i gårdarnas trädgårdar eller på mindre odlingsytor i anslutning till åkersystemen.

Dateringarna indikerar att gården brukats under sen förromersk-tidig romersk järnålder och folkvandringstid. Möjligtvis är det även under den tidigare brukningstiden som det påträffade huset uppförs,

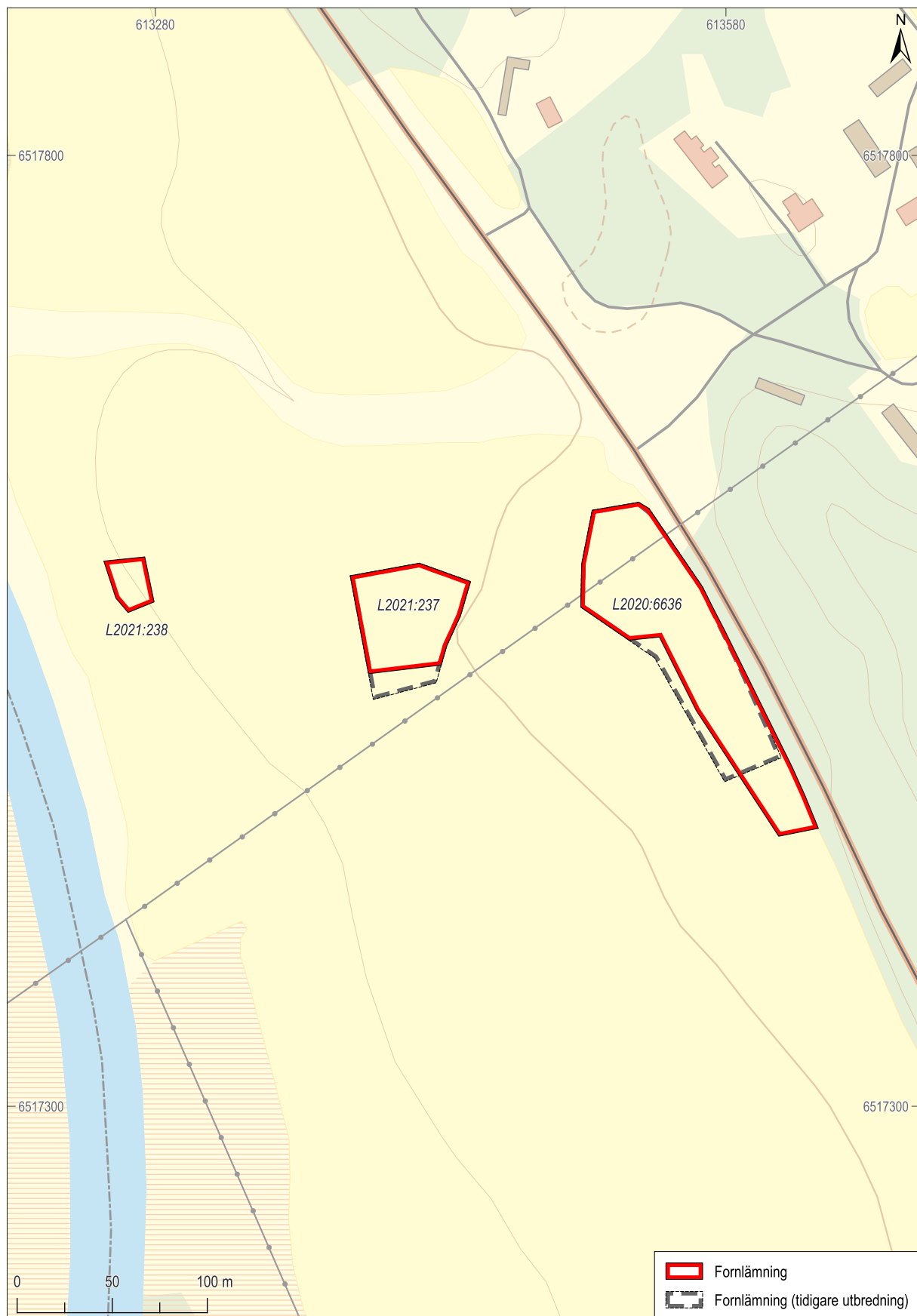
men fler dateringar behövs för att kunna dra säkrare slutsatser. Boplatslämningar från romersk järnålder och folkvandringstid har även konstaterats under det intilliggande gravfältet L1984:848 som av allt att döma härrör från vendeltid och vikingatid (Sarén Einarsson 2025). Sammantaget indikerar lämningarna en kontinuerlig närvaro i området från förromersk järnålder till åtminstone vikingatid. Närheten till gravfält L1984:844 med karaktärsdrag från äldre järnålder är även intressant och hur lämningarna förhåller sig till varandra kan förhoppningsvis belysas av framtida undersökningar.

Den berörda delen av boplatssområde L2021:237 är avgränsad inom den yta som ingår i Trafikverkets markanspråk och har undersökts helt inom ramen för förundersökningen. Inga långtgående tolkningar kan göras utifrån de två boplatslämningarna. ¹⁴C-analysen av en möjlig kulturlagerrest gav dock en datering till sen förromersk järnålder, vilket kan indikera spår efter aktiviteter samtida med L2020:6636. Lämningen har efter förundersökningen fått ändrad geometri och beskrivning i Kulturmiljöregistret (figur 19, figur 20).

Då inget påträffades inom fornlämningsområdet för L2021:238 förblir lämningen oförändrad i Kulturmiljöregistret.

Lämningsnr (KMR)	Lämningstyp	Tidigare antikvarisk bedömning	Ny antikvarisk bedömning	Undersökningsstatus	Beskrivning av lämning
L2020:6636	Boplatssområde	Fornlämning	Fornlämning	Delundersökt	Boplatssområde, 120x35 m (NNV-SSO), bestående av 13 stolphål, 10 härdar, 4 gropar, 2 kokgropar, 1 stenpackning, 1 nedgrävning och 1 lager. Härden var 0,45–1,5 m stora och 0,02–0,15 m djupa, stolphålen 0,25–0,6 m stora och 0,07–0,25 m djupa varav 11 var stenskodda, groparna 0,35–0,6 m stora och 0,05–0,18 m djupa, kokgroparna 0,9–1,4 m stora och 0,4 m djupa, nedgrävningen 1,8x1 m stor, stenpackningen 1x0,7 m stor, lagret 1x0,65 m stort.
L2021:237	Boplatssområde	Fornlämning	Fornlämning	Delundersökt	Boplatssområde, 65 x 60 m (N-S), bestående av 2 kulturlager, 1 grop, 1 stolphål och 1 störhål. Lagren var 0,6 x 0,6–0,7x1 m stora, gropen 0,35 x 0,8 m stor, stolphålet 0,5 m i diameter och 0,13 m djupt, och störhålet 0,1 m i diameter.

Figur 19. Ändringar och nyregistreringar i Kulturmiljöregistret (KMR).

Figur 20. Plan över ändringar och nyregistreringar i Kulturmiljöregistret (KMR). Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:3000.

Kunskapsläge och kunskapspotential

Fornlämningarna, framför allt boplatsoområde L2020:6636, har potential att kunna bidra med fördjupad kunskap om järnåldersboplatser i åkermark i Södermanlands sprickdalslandskap. En arkeologisk undersökning kan ge fördjupad kunskap om gården,

gårdstunets beståndsdelar och aktiviteter kopplade till dessa. Även frågor om hur den aktuella gården förhåller sig till de närliggande gravfälten samt boplatsoområdena på andra sidan Nyköpingsån kan belysas.

Förslag på aktuella frågeställningar inför en arkeologisk undersökning kan vara:

- Hur har gårdstunets utformning sett ut? Vilka är dess beståndsdelar och vilka aktiviteter kan urskiljas?
- Finns det spår efter andra näringar än åker bruk på platsen?
- Vilka hustyper finns på platsen? Vad kan materialet säga om husens inre och yttre konstruktion samt eventuella rumsin delningar och funktioner?
- När etableras, brukas och överges gården? Vilka faser kan urskiljas i materialet?
- Hur förhåller sig boplatslämningarna kronologiskt och rumsligt till de närbelägna gravfälten?
- Hur förhåller sig boplatslämningarna kronologiskt till boplatsoområdena på andra sidan Nyköpingsån? Finns det likheter eller skillnader i struktur och karaktär?

REFERENSER

Litteratur

ALTROCK, H. 2017. *Nyköpingsån mellan Brunnsta och Bönsta: arkeologisk utredning, Nyköpingsån, Nyköping och Helgona socknar, Nyköpings kommun, Södermanlands län*. Sjöhistoriska museet.

BONDESSON, W. 2021. *Ostlänken. Sträckan Uttersjön-Skavsta. Arkeologisk utredning etapp 2. Södermanlands län, Södermanland, Nyköpings kommun, Svärta och Helgona socknar*. Arkeologerna. Rapport 2021:32.

EKMÁN, T. 2023. *Tio fiberärenden i Nyköpings kommun. Helgona, Bärbo, Nykyrka, Lunda och Stigtomta socknar, Nyköpings kommun, Södermanland. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning, arkeologisk utredning*. Arkeologgruppen AB rapport 2023:08.

ERIKSSON, T. 2023. *Kunskapsunderlag för bronsålder i sydöstra Södermanland*. Länsstyrelsen i Södermanlands län.

SARÉN EINARSSON, J. 2025. *Gravar och boplatslämningar från järnåldern vid Bönsta. Rapport inom Ostlänksprojektet. Arkeologisk förundersökning. Lämning L1984:848, L2024:2736 och L2024:4671. Fastighet Bönsta 6:1, Helgona socken Nyköping kommun, Södermanlands län*. Rapporter från Arkeologikonsult 2025:3717.

SVENSSON, I. & SVENSSON-HENNIUS, J. 2015. *Ostlänken. Delen Stigtomtavägen (väg 608) – Sjösa. Arkeologisk utredning, etapp 1. Arkeologiska meddelanden 2015:01*. Sörmlands Museum och SAU.

VIKSTRAND, P. 2013. *Järnålderns bebyggelsenamn. Om bebyggelsenamnens uppkomst och ålder i Mälarskapsen*. Namnarkivet i Uppsala.

WELINDER, S., PEDERSEN, E. A. & WIDGREN, M. 1998. *Jordbrukets första femtusen år 4000 f.Kr. – 1000 e.Kr*. Natur och Kultur/ LTs förslag.

Digitala källor

ISOF, Ortnamnsregistret
Institutet för språk och folkminnen
<https://ortnamnsregistret.isof.se/place-names>

Kulturmiljöregistret (KMR)
Riksantikvarieämbetets söktjänst (Fornsök) med alla kända registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige
<https://app.raa.se/open/fornsok/>

Länsstyrelsen Södermanlands län
Riksintressebeskrivningar
Nyköpingsåns dalgång (D52)
https://www.lansstyrelsen.se/download/18.2e0f9f621636c8440272f51b/1528782142377/d52_nykopingsansdalgang-kunskapsunderlag.pdf

BILAGA 1. SCHAKT

Schakt-nr	Typ	Storlek (m)	Area (m²)	Djup (m)	Beskrivning	Kontext	Lämnings-nr (KMR)
1	Schakt utan indikation	13 x 1,7	21,69	0,4	Matjord ca 0,3 m. Under lera. Sporadisk spridd kolförekomst centralt i schaktet.		
2	Schakt utan indikation	18 x 1,5	25,64	0,4	Matjord ca 0,3 m.		
3	Schakt utan indikation	7,5 x 1,4	10,3	0,4	Matjord ca 0,3 m. En metallbit i östra delen.		
4	Schakt utan indikation	14 x 1,4	19,11	0,4	Matjord ca 0,3 m.		
5	Schakt utan indikation	12 x 1,5	17,51	0,4	Matjord ca 0,3 m.		
6	Schakt med indikation	13 x 2,6-4,4	48,46	0,4	Matjord 0,3 m. Under lera. Tre härdar och ett dike i schaktet. Spikliknande föremål i matjorden.	501-503	L2024:7450
7	Schakt med indikation	11 x 2,3	25,63	0,4	Matjord 0,2-0,3 m. Under lera. En hård i schaktet. Rikligt med tegel i matjorden i Ö delen. Ett störhål med målat trä bevarat. Flintgods och tegel i matjord.	504	L2024:7450
8	Schakt utan indikation	13 x 1,4	17,53	0,4	Matjord 0,2-0,3m. Under lera.		
9	Schakt utan indikation	16 x 1,4	20,94	0,5	Matjord 0,3 m. Under lera.		
10	Schakt med indikation	15 x 3-6,5	53,1	0,4	Matjord 0,2-0,3 m. Under lera. 6 anläggningar i schaktet. Rostigt järnfragment och spik i matjorden.	505-510	L2024:7450
11	Schakt med indikation	12,5 x 2-3	27,97	0,4	Matjord 0,25 m. Under lera. 3 anläggningar i schaktet.	511, 512, 523	L2024:7450
12	Schakt med indikation	14,5 x 2,1-3	31,61	0,4	Matjord 0,2-0,3 m. Under lera. 2 anläggningar i schaktet.	513-514	L2024:7450
13	Schakt med indikation	14,4 x 2-5	47,41	0,4	Matjord 0,25 m. Under lera. 5 anläggningar i schaktet. En skärva yngre rödgods i matjorden.	515-517, 527-528	L2024:7450
14	Schakt utan indikation	8 x 2,2	16,21	0,5	Matjord 0,3 m. Under lera. Fyra upp till 0,3 m stora stenar i N delen. Något kolstänk och bränd lera mot botten.		
15	Schakt utan indikation	12 x 2,1	25,32	0,4	Matjord 0,3 m. Under lera. Ett täckdike och två recenta nedgrävningar i schaktet.		
16	Schakt utan indikation	12,5 x 1,4	17,58	0,4	Matjord ca 0,3 m. Lerig botten.		
17	Schakt med indikation	20 x 1,3-4,1	35,22	0,4	Matjord ca 0,3 m. Lerig botten. Ett stolphål påträffades i schaktets mitt.	518	L2024:7450
18	Schakt utan indikation	10,5 x 1,3	14,31	0,4	Matjord ca 0,3 m. Lerig botten.		
19	Schakt med indikation	16,5 x 1,4-4,7	36,99	0,4	Matjord ca 0,3 m. Lerig botten. Stolphål i schaktets mitt. Ett dike i S.	519-520	L2024:7450
20	Schakt utan indikation	12,5 x 1,3	15,85	0,4	Matjord ca 0,3 m. Lerig/grusig botten.		
21	Schakt utan indikation	13,5 x 1,4	19,67	0,4	Matjord 0,2-0,3 m. Under lera		
22	Schakt utan indikation	11 x 1,3	14,74	0,4	Matjord ca 0,3 m. Lerig botten.		
23	Schakt utan indikation	15,4 x 1,3	19,15	0,4	Matjord ca 0,3 m. Lerig botten. Nedgrävning/dike i schaktets sydöstra del.		
24	Schakt utan indikation	12 x 1,3	15,25	0,4	Matjord ca 0,3 m. Lerig botten.		
25	Schakt utan indikation	14 x 1,4	16,57	0,4	Matjord ca 0,3 m. Lerig botten.		

Bilaga 1. Schakt, forts.

Schakt-nr	Typ	Storlek (m)	Area (m²)	Djup (m)	Beskrivning	Kontext	Lämnings-nr (KMR)
26	Schakt utan indikation	15,5 x 1,4	21,18	0,4	Matjord ca 0.3 m. Lerig botten. Två diken fyllda med grusigare material påträffades.		
27	Schakt utan indikation	11 x 1,5	14,82	0,4	Matjord ca 0.3 m. Lerig botten.		
28	Schakt utan indikation	15 x 1,6	24,05	0,5	Matjord ca 0.4 m. Lerig botten. Två täckdiken i schaktets mitt.		
29	Schakt utan indikation	14 x 1,5	20,19	0,5	Matjord ca 0.4 m. Lerig botten.		
30	Schakt utan indikation	14 x 1,5	22,95	0,5	Matjord ca 0.4 m. Två täckdiken.		
31	Schakt utan indikation	17,5 x 1,9	29,84	0,7	Matjord ca 0.5 m. Lerig botten.		
32	Schakt utan indikation	16 x 1,7	26,82	0,6	Matjord ca 0.4 m. Lerig botten.		
33	Schakt utan indikation	15 x 1,7	24,08	0,6	Matjord ca 0.45 m. Lerig botten.		
34	Schakt utan indikation	15,5 x 1,5	23,1	0,4	Matjord ca 0.4 m. Rödrugning genom schaktet i v-ö riktning.		
35	Schakt utan indikation	16 x 1,7	27,52	0,7	Matjord ca 0.5 m. Lerig/sandig botten.		
36	Schakt utan indikation	15 x 1,6	24	0,5	Matjord ca 0.35 m. Lerig botten.		
37	Schakt utan indikation	11,5 x 1,8	18,78	0,5	Matjord ca 0.4 m. Lerig botten.		
38	Schakt utan indikation	16,6 x 1,9	28,27	0,4	Matjord ca 0.25 m. Lerig ljus botten.		
39	Schakt utan indikation	15,5 x 1,7	24,88	0,4	Matjord ca 0.25 m. Lerig botten.		
40	Schakt utan indikation	14,5 x 1,6	22,96	0,4	Matjord ca 0.25 m. Lerig botten.		
41	Schakt med indikation	13 x 1-8	56,68	0,4	Matjord ca 0.2 m. Lerig botten. Stolphål i östra delen.	521	L2021:237
42	Schakt utan indikation	15,2 x 2,2	34,65	0,45	Matjord 0,3 m. Under siltig lera.		
43	Schakt med indikation	18,5 x 2,2-3,1	42,7	0,4	Matjord 0,25 m. Under siltig lera. Spridd förekomst av tegel och kolstänk i undergrunden. Ett stolphål i schaktet.	522	L2021:237
44	Schakt utan indikation	14 x 1,4	19,59	0,4	Matjord 0,3 m. Under siltig lera.		
45	Schakt utan indikation	18,4 x 1,4	26,07	0,4	Matjord 0,25 m. Under lera. Inslag av sten upp till 0,3 m.		
46	Schakt utan indikation	15,1 x 1,4-2,2	27,99	0,4	Matjord 0,25 m. Under lera.		
47	Schakt utan indikation	17 x 2,3-6,4	44,81	0,4	Matjord 0,3 m. Under lerig silt. Inslag av morän i söder, stenar upp till 0,2 m.		
48	Schakt utan indikation	14,4 x 1,5-2,2	26,78	0,4	Matjord 0,2 m. Under siltig morän. Stenar upp till 0,5 x 0,3 m. Tegel i matjorden.		
49	Schakt utan indikation	18 x 1,5-2,3	36,11	0,4	Matjord 0,2 m. Under siltig morän. Enstaka större sten i S änden, 0,55 x 0,3 m.		
50	Schakt utan indikation	13,2 x 1,5-2,3	23,96	0,4	Matjord 0,3 m. Under lerig silt.		

Bilaga 1. Schakt, forts.

Schakt-nr	Typ	Storlek (m)	Area (m²)	Djup (m)	Beskrivning	Kontext	Lämnings-nr (KMR)
51	Schakt utan indikation	17,7 x 1,3	23,68	0,4	Matjord ca 0.2 m. Lerig botten.		
52	Schakt utan indikation	18,3 x 1,5	27,46	0,4	Matjord 0,25 m. Under silt, ett moränstråk centralt i schaktet.		
53	Schakt utan indikation	20 x 1,2	24,86	0,4	Matjord ca 0.2 m. Lerig botten.		
54	Schakt utan indikation	17 x 1,4	23,86	0,4	Matjord 0,3 m. Under lera.		
55	Schakt med indikation	3,7 x 2,2	8,35	0,35	Matjord 0,2 m. En anläggning i schaktet.	524	L2024:7450
56	Schakt med indikation	14,8 x 1,4-2	21,17	0,4	Matjord 0,3 m. Under lera. En anläggning påträffades. Rikligt med tegel i matjorden och nedplöjt i undergrunden. Fynd av brodd och korroderade järnfragment i matjorden.	525	L2024:7450
57	Schakt med indikation	14,2 x 1,4-2	22,82	0,4	Matjord 0,3 m. Under lera. En anläggning i schaktet. Fynd av korroderat järnfragment samt mindre bågformad järnten.	526	L2024:7450
58	Schakt utan indikation	16 x 1,4	22,71	0,45	Matjord 0,3 m. Under lera. Två spikar och en spik/hästkösöm i matjorden.		
59	Schakt utan indikation	12,5 x 1,3	16,74	0,35	Matjord ca 0.2 m. Lerig botten.		
60	Schakt utan indikation	15 x 2,4	36,35	0,35	Matjord 0,2-0,25 m. Under lera. Spik/söm samt fragment av järn och bly i matjorden.		
61	Schakt utan indikation	7 x 1,2	8,73	0,35	Matjord ca 0.2 m. Lerig botten. Dike i Ö. Hästkösöm och järnfragment i matjorden.		
62	Schakt utan indikation	11 x 1,6	16,39	0,5	Matjord 0,3 m. Under lera. Buteljglas, avlångt järnfragment och tegel i matjorden.		
63	Schakt utan indikation	7,3 x 1,5	10,53	0,4	Matjord 0,3 m. Under lera. Hästkösöm/spik och tegel i matjorden.		

BILAGA 2. KONTEXTER

Kontext-nr	Typ	Storlek (m)	Diameter (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Schakt	Lämnings-nr (KMR)
501	Härd		0,9		Rund i plan. Fyllning av sotig lera med upp till 0,15 m stora skärviga stenar.	6	L2020:6636
502	Härd	1,1 x 1			Rundad i plan. Fyllning av sotig lera med upp till 0,15 m stora skärviga stenar i.	6	L2020:6636
503	Härd	1,3 x 1,1		0,15	Rundad i plan. Fyllning av sotig lera med upp till 0,1 m stora skärviga stenar i. Mycket stora förkolnade träbitar och skärvig sten i fyllningen. Tydligt uppbyggd med vedträn i botten som man sedan lagt sten på. Mycket välbevarade bitar kol där fiberriktningen tydligt kunde urskiljas.	6	L2020:6636
504	Härd		0,6		Rundad i plan. Fyllning av sotig lera med kolbitar i samt ett par upp till 0,1 m stora skärviga och skörbrända stenar i.	7	L2020:6636
505	Grop		0,35	0,05	Rund koncentration med ca 5 mm stora kolbitar och sotig lera. Något oregelbunden plan botten. Ett femtal 10-25 mm stora bitar av bränd lera i fyllningen.	10	L2020:6636
506	Härd	1,5 x 0,65			Rundade i plan, ej avgränsad i Ö. Fyllning av sotig lera med kolstänk och upp till 0,1 m stora skärviga och skörbrända stenar.	10	L2020:6636
507	Stolphål		0,55		Stenskott stolphål. Runt i plan. Fyllning av brungrå lera med ett femtal upp till 0,15 m stora stenar.	10	L2020:6636
508	Stolphål		0,6		Stenskott stolphål. Runt i plan. Fyllning av brungrå lera med ett femtal upp till 0,15 m stora stenar.	10	L2020:6636
509	Stolphål		0,3		Stenskott stolphål. Runt i plan. Fyllning av brungrå lera med två upp till 0,1 m stora stenar.	10	L2020:6636
510	Härd	0,7 x 0,6			Oval i plan. Fyllning av spridd sot och kol med en enstaka 0,08 m stor skärvig sten	10	L2020:6636
511	Härd	0,6 x 0,5			Möjlig härd. Spridd kol och sot i oval formation.	11	L2020:6636
512	Stolphål		0,4	0,07	Runt i plan. Skålformad profil. Fyllning av brungrå lera, något heterogen, med enstaka småsten. Spridd förekomst av kolfnyk och enstaka fläckar av bränd lera. Stolphålsbotten eller grop.	11	L2020:6636
513	Härd		0,6		Möjlig hårbotten. Fyllning av brungrå lera med kolstänk och enstaka småsten.	12	L2020:6636
514	Stolphål		0,45		Stenskott stolphål. Framkom direkt under matjorden. Rundat i plan. Fyllning av brungrå lera med tre 0,15-0,25 m stora stenar.	12	L2020:6636
515	Stolphål		0,45		Stenskott stolphål. Fyllning av brungrå lera, något svår att urskilja mot undergrunden. Fem ca 0,07-0,15 m stora stenar synliga.	13	L2020:6636
516	Stolphål		0,45		Stenskott stolphål. Fyllning av brungrå lera, något svår att urskilja mot undergrund. Två upp till 0,15 m stora stenar samt enstaka småsten synliga.	13	L2020:6636
517	Kokgrop	1,1 x 0,9			Möjlig kokgrop. Rundad koncentration med gråbrun silt och tre synliga 0,1-0,15 m stora stenar varav två skärviga. Något kol spritt i fyllningen samt enstaka framgent av bränd lera.	13	L2020:6636
518	Grop	0,45 x 0,4		0,1	Rundad i plan. Svagt konkava lutande sidor med något spetsig botten i profil. Fyllning av brungrå siltig lera med spridd förekomst av upp till 0,01 m stora kolbitar och bränd lera. Små fragment av brända ben i fyllningen.	17	L2020:6636

Bilaga 2. Kontexter, forts.

Kontext-nr	Typ	Storlek (m)	Diameter (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Schakt	Lämnings-nr (KMR)
519	Grop	0,6 x 0,38		0,18	Oval i plan. Rundade sidor i S, rakare i V och Ö. Plan något sluttande botten. Fyllning av brungrå lera. Spår av kol och bränd lera i toppen. Ett par småstenar samt 0,09 x 0,08 m stor sten mitt i fyllning. Enstaka fragment av obränt ben i fyllningen. Undersökt.	19	L2020:6636
520	Stolphål		0,25	0,1	Stenskott stolphål. Skärvig sten i ytan. Tydlig rundad botten. Mörkare brun fyllning, dock utan synligt kol. Skärvig sten i botten. Undersökt.	19	L2020:6636
521	Kulturlager		0,6	0,05	Möjlig kulturlagerrest. Skärvig sten och inslag av kol och bränd lera i plan. Ojämn, plan botten. Undersökt.	41	L2021:237
522	Stolphål		0,5	0,13	Stenskott stolphål. Runt i plan. Fyllning av gråbrun siltig lera med flertalet stenar 0,08-0,3 m stora. Tegel och fältspat påträffat i nära anslutning. Grunt, eventuellt utgör det botten på ett stolphål. Något skålad botten. Flertalet skörbrända/skärviga stenar. Enstaka inslag av kol och bränd lera i fyllningen.	43	L2021:237
523	Kokgrop	1,4 x 1,3		0,4	Rundad i plan. Fyllning av brungrå lera med spridd förekomst av delvis eldpåverkad sten, 0,1-0,15 m stora. Möjlig kokgrop. I fyllningen mycket eldpåverkad sten i storlek 0,10-0,25 m i diameter. Mycket kompakt fyllning med inslag av bränd lera. Uppbyggd med större sten mot botten av gropen. Skålformad profil. 0,4 m djup.	11	L2020:6636
524	Härd		0,45	0,02	Rund koncentration med kol och sot. Något otydlig form i plan. Undersökt.	55	L2020:6636
525	Härd	0,8 x 0,7		0,04	Rundad i plan. Spridd förekomst av kol och sot. Plan, ojämn botten. Ingen synlig sten.	56	L2020:6636
526	Nedgrävning	1,8 x 1			Diffus nedgrävning, delvis fylld med sten i storleken 0,05-0,20 m i diameter. Inslag av bränd lera och en liten mängd kolfnyk i ytan. Ej avgränsad i NO.	57	L2020:6636
527	Stolphål		0,6	0,25	Stenskott stolphål. Rundat i plan. Rak/svagt konkav vertikal sida i Ö och lutande konkav i V. Plan, något rundad botten. Primärfyllning av siltig lera med otydlig övergång till undergrunden. Sekundärfyllning av brungrå lera, ca 0,15 m djup, något kolstänk och bränd lera. Rikligt med ca 0,08x0,06-0,12x0,08 m stora stenar både i primär- och sekundärfyllningen varav ca 1/4 till synes skärviga.	13	L2020:6636
528	Stolphål	0,55 x 0,5			Stenskott stolphål. Rundat i plan. Fyllning av brungrå lera med rikligt med upp till 0,15 m stora stenar. Något bränd lera i fyllningen.	13	L2020:6636

BILAGA 3. ARKEOBOTANISK ANALYS

Stefan Gustafsson
Arkeologikonsult

Resultat

Anl.	PM	Skalkorn	Frag. Säd	Dådra	Svinmålla	Måra	Ask	Ek	Tall	Fragmenterat kol
503	45							30+		++
505	47	481	+++	67	19	8				
512	49								++	++
518	43	4	3							
519	30	2								+
520	29									
521	1								+	+
522	40									
523	48		1						++	
524	33									
525	42						+++			++
527	41								+	

Figur 1. Innehållet i de analyserade proverna.

Referenser

Litteratur

BERGGREN, G. 1969. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 2: Cyperaceae. Swedish natural Science Research Council, Stockholm.

BERGGREN, G. 1981. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 3: Salicaceae–Cruciferae. Swedish Museum of natural History, Stockholm.

JACOMET, S. 2006. Identification of cereal remains from archaeological sites. Archaeobotany Lab, IPAS, Basel University. Opublicerat kompendium.

MORK, E. 1946. *Vedanatomi*.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. *Microscopic Wood Anatomy*. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe. Zug, Switzerland.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.

Digitala källor

DIGITAL PLANT ATLAS
University of Groningen
Deutsches Archäologisches Institut
<https://www.plantatlas.eu>

WOOD ANATOMY OF CENTRAL EUROPEAN SPECIES
www.woodanatomy.ch

BILAGA 4. ¹⁴C-ANALYS

International Chemical Analysis Inc. (ICA)

Resultat (februari 2025)

Kontexter:

- 521 – Lager
- 527 – Stolphål
- 505 – Grop
- 518 – Grop

14C-9388	521:1	Pine	AAA	2110 +/- 30 BP	Cal 340 - 320 BC (2.7%) Cal 200 - 40 BC (92.7%)
14C-9389	527:41	Pine	AAA	2060 +/- 30 BP	Cal 170 BC - 20 AD
14C-9390	505:47	Hulled Barley	AAA	2070 +/- 30 BP	Cal 170 BC - 10 AD
14C-9391	518:43	Hulled Barley	AAA	1570 +/- 30 BP	Cal 420 - 570 AD

- Calibrated ages are attained using INTCAL20.
- Unless otherwise stated, 2 sigma calibration (95% probability) is used.
- Conventional ages are given in BP (BP=Before Present, 1950 AD), and have been corrected for fractionation using the delta C13.

Rapporter från Arkeologikonsult 2025:3755